

Láng Zsolt – Tamás Dénes

FEKETÉRE ÍRT FEKETE

FISCHER BOTOND: *BUDDHA JAZZ*. ERDÉLYI HIRADÓ KIADÓ –
FIATAL ÍRÓK SZÖVETSÉGE, KOLOZSVÁR-BUDAPEST, 2022.

Láng Zsolt: Mennyire tűnik ismerősnek a Fischer-versek világa?

Tamás Dénes: Jó ezzel a kérdéssel indítani, mert bennem is ez fogalmazódott meg problémaként, hogy ott az összes ismerős toposz, a beatirodalom, a punk és a későbbi grunge esztétika összes kelléktára, és akkor mi az, ami egyediesíti ezeket a verseket? Két dolgot azért mindenképpen ki tudnék emelni. Egyik, hogy azért a hippiség, a punkság kudarca is bele van építve a versekbe, reflektálva van rá. A másik a versek radikális őszintesége, a lírai alany kiszolgáltatottságának vállalása, ami ad egy plusz érzelmi súlyt a verseknek. A te viszonyulásod mit sugall?

LZS: Számomra épp az említett beat, punk stb. révén ismerős világ ez. Most beugrik a 66-os út, ez még mindig megvan, megőrizték, sokan nekiindulnak rajta ma is, de nem útként használva. De persze attól még az élmény eleven és életre szóló. Legfeljebb az esztétikája más. Hiszen az anyag mindig hozzáadja a maga tudását. És az anyag a használata révén mindig friss, mindig a jelen. A törmelék esztétikája is lehet korszerű.

TD: Egy másik nekifutás is adódott számomra. A pokolra szállás költői, művészei jutottak még eszembe. A magyar kultúrából Hajnóczy, Hajas, Petri, de a világirodalomból is, Rimbaud, Artaud, és még lehetne sorolni a neveket. Azok, akik az életük egy pontján a szívük felé irányították a kést, akiknek a 66-os út az önrombolás, az önfelszámolás útja is. Egy szélsőséges erőteret érzékeltam a kötetben, amelyben az önmegvetés, az önutálat a szeretet- és megváltásvágygal, míg az önfeladás a lázadással van kapcsolatban. A végletek koegzisztálása számos ponton le is nyűgözött. Minek ez a szimptomája? – ezt kérdezgettem.

LZS: Szeretetvágy és önutálat, megváltás és önfeladás Baudlaire-től Kurt Cobainig együtt jár. Az *Old school* című Fischer-vers az egyik kedvencem: ebben nem csupán a gennyes szavakat kitépő indulat primer esztétikája szü-

li a verset, hanem egy történetibb episztemológia perspektívája. Az ilyen versek számomra „érzékeltetőbbek”, illatokat érzek, érdes felületeket, saját emlékeket tudok leemelni az emlékek polcairól.

Jobban értem a tétjét és a következményeit annak, amikor azt mondja: utálok a rímeket.

TD: Azt hiszem, mindannyiunkban ott van valamilyen formában az az érzésvilág és emlékgeregizter, amely játékba van hozva a versekben. Ugyanakkor azt hiszem, harmincéves lehettem, amikor utoljára felvettem egy Che Guevara-s pólót. Azt éreztem, hideg már nekem. Azt se mondanám, hogy kinőttem belőle, csak éppen lekoptak rólam a szimbólumok, a nevek. Ugyanakkor azt sem mondanám, hogy Fischer Botond versei magasra tartanák őket. Törmelékek valóban, a lázadás kultúrájának törmelékei. Számomra sokkal érdekesebb volt a versekben bolyongó kisfiú. Ahogy a Teodoráról írt vers finomságai is megigéztek. Jog az ellentmondásossághoz! – az eleven élet imperatívusza visszhangzott a kötetben. De mire gondolsz: mi a tétje és következménye a rímek utálatának?

LZS: Pont a „kisfiús” versekben érzem a tétjét, mert a düh mögött ott a keresés vágya, ott van a kíváncsiság. A kisfiú, aki próbálgatja a rímeket, mert szeretne kimondani valamit. A kisfiú képes arra, hogy egyetlen lélegzettel elfújja a hamut. Azt hiszem, ebben a kisfiúban emelkedik ki Fischer a kortársai közül. Nem?

TD: A „kisfiú” alatt én a lírai alanyt a versekben számos ponton megidéztet gyereket értem. Ő, ha számos ponton meg is van tagadva, de mégis a felelősséget, az instant transzcendencia helyett a valós tétet hordozza. De igen, amire te utalsz, az valóban a versek része. A „kisfiú” ott van, felszámolva is megőrizve. A verset megtagadva is verset írva. Utálkozva is szeretve. Hitetlenként is hívóként. Megalkuvóként is lázadva. Számomra ez egy olyan plusz érzelmi tőkesúlyt ad a verseknek, ami valóban kiemeli Fischert a kortársai közül. Már a középkorban tudták, hogy az ellentmondások megőrződnek valahol. Ebben a kötetben a feketére írt feketén.